

OM DANSK FARMACI OG DANMARKS FARMACEUTISKE SELSKAB GENNEM 25 AAR

Af Harald Barfoed.

En Aften i det tidlige Foraar i Aaret 1905 sad to unge Mænd i en lille Lejlighed paa en 2. Sal paa Dosseringen og talte om deres Fremtid. Den Ældste, der var farmaceutisk Kandidat, hørte taalmodigt paa den Yngres Fantasier om alt det, den Unge ventede at opleve under en nær forestaaende Udkommando som Underlæge paa Krydseren »Hekla«, der skulde paa Fiskeri-inspektion til Island.

Den Ældre var lidt alvorlig og maaske ogsaa lidt forstemt, for Sagen var den, at det nok vilde blive lidt vanskeligt for ham alene, at holde Lejligheden, mens Togtet stod paa; hans Gage var 1900 Kr. om Aaret og for det Beløb kunde der næppe blive Raad til de 2 Værelser, som de i Fællesskab hidtil havde beboet.

Midt under disse Overvejelser bankede det stærkt paa Entrédøren og næppe var den lukket op før deres fælles Ven, en ung, talentfuld Kunstmaler masede ind i Stuen og med stærke Fagter og blussende Ansigt fortalte, at han lige nu havde faaet at vide, at Akademiet havde givet ham et stort Rejselegat. Denne Meddelelse gav Anledning til megen Snak og navnlig var det morsomt at høre paa, hvorledes de to, der henholdsvis skulde i Nord og Syd udmalede sig de Forventninger de havde om Skønhed og Storhed i de Lande de skulde besøge. Den vordende Underlæge, der var stærkt interesseret i al Sejlad, talte om Nordhavets Vælde og Islands mægtige Fjælde med den lange lyse Sommerdag, der gik i et med Natten, og Maleren svælgede i Sydens Sol og Varme. Kandidaten sad lidt tavs og hørte til og af og til fik han en Fornemmelse af Forladthed; hvad skulde han gøre, naar baade Husfællen og Vennen var væk.

Som før nævnt havde han en meget beskeden Aarsløn og der var ringe Udsigt til Stigning, fordi der paa Apoteket var flere

ældre Kolleger og den almindelige Regel for Aflønning i de danske Apoteker paa den Tid var, at vilde man stige i Løn, maatte man blive paa det samme Apotek for efterhaanden at rykke op. Det gik meget langsomt og med meget smaa Tillæg. Springavancement var yderst sjældne og en Skiften Arbejdsplads var oftest ensbetydende med, at man saa skulde begynde forfra paa den besværlige Løntrappe. Det er derfor ikke saa sært, at Kandidaten fik en urolig Nat, han drømte ligesom Lægen og Maleren om fremmede Lande, men ind imellem alt dette meget tillokkende, saa han, som i et Fjernsyn, sig selv vandre om i et dansk Apotek, som en duknakket, graahaaret Provisor, der forlængst havde mistet ethvert Initiativ og for hvem det attraaede Privilegium svævede bort i en utilnærmelig, fjern Taage.

Da Morgenens kom var Kandidaten som forvandlet, han saa, trods den daarlige Søvn, alligevel oplivet ud, og der var kommet et mærkeligt, bestemt Udtryk i hans Ansigt; man kunde se paa ham, at han havde fattet sin Beslutning. Da Husfællen var blevet vækket, bruste det frem ved Morgenteen. Jo! han, Kandidaten vilde ogsaa ud at rejse, og saa kom det, nok lidt uklart til at begynde med, men ellers bestemt nok. Han vilde anmode sin Chef om et Aars Orlov fra sin Plads for at søge Ansættelse paa Apotek i Schweiz. Der var allerede en hel Del danske Farmaceuter dernede og de skrev Rejsebreve i Farmaceutisk Tidende, og disse var om Natten blevet taget frem og genlæste. — Nu gjaldt det bare om at faa »Mester« interesseret og det saadan, at der var Sikkerhed for ved Hjemkomsten at kunne genindtræde paa den allerede opnaaede Løn og maaske endda rykke lidt hurtigere op, hvis de i Udlandet hentede Kundskaber kunde gøres frugtbringende.

Apotekeren saa noget forbavset ud, da han hørte om Planen og var ogsaa straks noget tilbageholdende; men den unge Mand maa have haft noget overbevisende i sin Forklaring, for, kort og godt at fortælle, Apotekeren indvilgede i Forslaget og kort efter var det lykkedes for Kandidaten at faa Plads paa et Apotek i en By i Østschweiz.

Den stærke Udlængsel, der gav sig Udtryk paa denne Maade, var naturligt nok paavirket af Kammeraternes Rejseudsigter; men dybere set, var det de herskende Forhold indenfor

dansk Farmaci, der, ham selv halvt ubevidst, vel nok var den væsentligste Aarsag. Faget bød ringe Muligheder baade i praktisk og videnskabelig Henseende, Apoteksarbejdet var traditionelt og stivnet i overleverede Former, og hverken blandt Apotekerne eller de praktiserende Farmaceuter sporedes nogen Lyst til Fornyelse af de hævdvundne Baner. Traf Farmaceuter hinanden varede det ikke længe før Diskussionen drejede sig om de daarlige økonomiske Forhold; Smaatterier som Takstspørgsmaal antog urimelige Dimensioner, og i de to Fagblade saas kun i Ny og Næ Artikler om specielle farmaceutiske Spørgsmaal. Gennemblader man disse Aargange er det mærkeligt at se, hvor forholdsvis lidt Oprettelsen af den farmaceutiske Læreanstalt i 1892 med det udvidede Studium har afsat i Arbejder fra de Unges Side i disse Aar.

Hovedaarsagen hertil maa vel nok søges i Farmaceuternes Tjeneste- og Lønningsforhold, der gav saa lidt Tid til selvstændigt Arbejde og som ogsaa i økonomisk Henseende var saa lidt opmuntrende — og ikke mindst den betydelige Forskel, der var paa Uddannelsen af den ældre og yngre Generation. Den overvejende Del af Apotekerne og de gamle Kandidater, opdragede under de vanskelige Studieforhold før Oprettelsen af Læreanstalten, raadede vel over megen praktisk Færdighed, men havde naturligt nok ikke en tilsvarende teoretisk Viden og havde maaske ejheller tilstrækkelig Respekt for deres yngre Kollegers bedre og mere skolede videnskabelige Formaaen; der skulde derfor overvindes en Del gammel Fordom, om nye Arbejdsmuligheder og nye Idéer skulde finde Indpas. Saadan en urolig og foretagsom ung Kollega forekom derfor ret ofte de ældre Fagfæller lidt besværlig, og med de usikre Engagementsforhold for Øje, bidrog disse Forhold en Del til, at lægge en Dæmper paa Revolutionslysterne.

Disse træge Tilstande førte mange unge Kandidater over i Stillinger udenfor Apotekerne, andre søgte til fremmede Lande og i de Aar, her er Tale om, havde Schweiz vist sig som et Land, der bød den danske Farmaceut en Mulighed for at lufte Vingerne under Forhold, der passede godt for ham. Didhen drog da vor unge Kandidat, og under skiftende Forhold og Vilkaar blev det ene Aars Orlov forlænget til to, ja! endda til 2½ —, og først hen paa Efteraaret i 1907 træffer vi ham igen i det

gamle Apotek som en vidtberejst og maaske ogsaa lidt mere selvbevidst Person, der nu med friske Øjne bereder sig til at tage fat sammen med andre ligesindede paa en Ændring i Kollegernes stagnerende Tilværelse.

I de danske Apoteker gik Livet stilfærdigt og fredeligt nok, selv om der i den farmaceutiske Presse af og til rørte sig svage Forsøg paa at bringe lidt frisk Luft ind, og ændre lidt paa de overleverede Former.

Den nye Udgave af den danske Farmakope, der fremkom i 1907, var nærmest en à jour Føring af Ph. Dan. 1893; men ellers uden større Forandringer eller revolutionerende Foranstaltninger, og Apotekerne var ret hurtigt indstillede paa at kunne honorere de stillede Fordringer vedrørende Lægemidlernes Opbevaring og Fremstilling. En Ting maa dog særligt fremhæves, nemlig Ph. Dan. 07's grundige Gennemarbejdning af de farmakognostiske Artikler — en fremragende personlig Ydelse af Professor *Bille Gram*.

En magtsyg Minister skaltede imidlertid temmelig egenraadigt med Apotekervæsenet og forresten ogsaa med Lægevæsenet og en skønne Dag gjorde det gamle, ærværdige Sundhedskollegium Oprør imod ham og lagde Armene over kors. Af Mangel paa Enighed mellem Lægerne og et mærkeligt Puslespil mellem de mere fremstaaende af dem, lykkedes det ikke at gøre Ministeren »mat«; men ud af dette Kaos fremstod dog noget, der skulde faa stor Betydning, nemlig den saakaldte »Medicinalkommission«, der fik til Opgave at reorganisere hele Medicinalstyrelsen — derunder ogsaa Vilkaarene for det danske Apotekervæsens Liv og Virke gennem de kommende Tider.

I 1909 kom Loven om Sundhedsvæsenets Centralstyrelse og dermed Oprettelsen af Apotekerraadet. For første Gang i det danske Apotekervæsens Historie fik den konditionerende Farmaceut en Stemme med i Spørgsmaalet om Fagets Forhold, og vor unge Kandidat, der et Par Aar før var genindtraadt paa det gamle københavnske Apotek efter Vandreaarene i det skønne Schweiz, blev Medlem af Sundhedsstyrelsens Apotekerraad.

Den nye Sundhedsstyrelse fik sin Instruks, der for Apotekerraadets Medlemmer afgrænsede Arbejdsomraadet, og efterhaanden fæstnede der sig en fast Form for Raadets Arbejde, der jævnt tiltog i Omfang og Betydning.

I den farmaceutiske Presse, Apotekernes Blad: Archiv for Pharmaci og Chemi, og Farmaceuternes Blad: Farmaceutisk Tidende, er det smaat med egentligt farmaceutisk Stof. Der er nok af indsendte Artikler, men stadigvæk om smaa Spørgsmaal, der er megen Utilfredshed med Fagets Forhold og de daarlige økonomiske Vilkaar for de konditionerende Farmaceuter — i 1910 er Gennemsnitslønnen for Kandidater 1964 Kr. aarlig. Farmaceuterne og Apotekerne arbejder med en Overenskomst fra 1904, der er sluttet paa 10 Aar og derfor virker som en Spændetrøje og som Farmaceuterne i 1910 søger at skaffe forbedret, dog uden Held.

Der fremkommer dog af og til enkelte originale Arbejder, som f. Eks. :

Johannessen: Om Handelspepsiners Styrke.

Walbum: Om Cantharidinets kvantitative Bestemmelse (Reimers Pris).

Walbum: Om Holdbarheden af Ol. Amygdalae og Ol. Ricini

Thaysen: Alkaloidindholdet i Fol. og Extr. Belladonnae.

Sv. Møller: Om Pulverblandingers kvantitativ-kemiske Homogenitet ved længere Tids Henstand.

H. Færch og *H. C. Kjær*: Prisopgave om Indretning af et dansk Apotek.

E. Bang: Nedsættelse af Syretallet i Mandelolie og Olivenolie,

og cand. pharm. *E. Høst Madsen* bliver Dr. phil. paa en Afhandling om »Kritiske Studier over Alkoholaters og Basers Indvirkning paa organiske Halogenforbindelser«.

Men ellers er det ejendommeligt at lægge Mærke til, at hver Gang Archivet og Farmaceutisk Tidende har en Meningsforskel, bliver Tonen i begge Blade overordentlig spids; man har ligefrem Indtryk af, at de respektive Artiklers Forfattere slikker Pennene for at faa Ordene paa Spid, og der er snart sagt intet Spørgsmaal, der ikke giver Anledning til en hidsig Debat, der ejheller er fri for at være ret perfid.

I denne lidt trevne, smaaforværmede, men egentlig ret fredelige farmaceutiske Tilværelse i Tiden omkring 1911—1912 sker der saa en lille Ting, som senere sætter en smuk Blomst i Fru Pharmas Bryst.

Kandidat *M. S. Hansen* faar, som Formand for Dansk Farmaceutforening, en Indbydelse til at deltage i Festen ved 50 Aars Jubilæet i »Farmaceutiska Föreningen« i Stockholm. Han kommer hjem derfra fuld af Begejstring over den smukke Fest, og ved en Sammenkomst i »Dansk Farmaceutforening« i Efteraaret 1911, hvor han, Afdelingsforstander *L. E. Walbum* og den tidligere nævnte unge Kandidat, der nu hedder Konsulenten, er sammen, fortæller *M. S. Hansen* om Begivenhederne i Stockholm og slutter med en Bemærkning om, at saadan en Forening trængte vi til her i Danmark. I samme Forbindelse fortalte Konsulenten om en lignende Fest i »Deutsche pharmazeutische Gesellschaft« i Berlin, i hvilken han havde deltaget Aaret forud. En naturlig Følge af disse Beretninger var Ønsket om, at vi ogsaa her i Landet havde haft en lignende Sammenlutning indenfor vort Fag, og i Aftenens Løb drøftedes Mulighederne for et farmaceutisk Selskab med videnskabelig Basis. Tidspunktet maatte anses for gunstigt; der var jævn Utilfredshed med de herskende Tilstande, og den gældende Overenskomst mellem Apotekerne og Farmaceuterne løb endnu nogle Aar. Kunde der derfor skabes Interesse hos en tilstrækkelig stor Kreds indenfor Faget for en Udbygning af dets videnskabelige Discipliner, var der Mulighed for, at en Del af de ubrugte, slumrende Kræfter kunde finde Udløsning og samtidig kunde noget varigt og gavnligt grundlægges til Gavn for hele Standen, til Fremme af selvstændigt, videnskabeligt Arbejde.

De 3, der deltog i denne Drøftelse, blev stærkt optaget af Spørgsmaalets Løsning, og baade *M. S. Hansen* og *Walbum* opfordrede Konsulenten til at prøve, om der var Udvej for Sagens Fremme. I Løbet af Januar og Februar Maaned i 1912 besluttede Konsulenten sig til at udarbejde en Fortegnelse over de Apotekere og Farmaceuter, som han formodede det var muligt at interessere for Dannelsen af et Selskab med udelukkende fagvidenskabelig Retning. Det stod ham dog ganske klart, at om et saadant Forsøg skulde have ringeste Udsigt til at lykkes, maatte han formaa den farmaceutiske Læreanstalts Professorer og Docenter til at yde Sagen virksom Støtte. Ved at omtale sit Forehavende for Læreanstaltens Direktør, Professor, Dr. phil. *Emil Koefoed*, gjorde han den opmuntrende og glædelige Opdagelse, at et Forsøg i denne Retning vilde have Professorens

udelte Interesse, og Konsulenten blev opfordret til at fremsende en Forespørgsel til Lærerraadet om, hvorvidt dette vilde være villigt til at høre paa Forslaget og dets nærmere Begrundelse. Den 13. Marts 1912 fremlagde Konsulenten sin Plan for Lærerraadet, som Direktøren i denne Anledning havde været saa elskværdig at sammenkalde. Forslaget støttedes varmt af Professor Koefoed og ogsaa Raadets øvrige Medlemmer gav Planen deres udelte Tilslutning. Professor Koefoed mente dog ikke, at han kunde modtage Formandsposten, hvad Konsulenten havde foreslaaet og ønsket, men bad Professor *Christensen* om for Sagens Skyld at paatage sig Hvervet. Sekretærposten ønskede Konsulenten selv, og han lovede Professor Christensen at gøre sit til, at Formandsposten skulde blive befriet for det mest mulige Arbejde. Professoren var lidt tøvende, men lovede paa Lærerraadets og Konsulentens ivrige Opfordring at overveje Spørgsmaalet, og nogen Tid efter kom hans endelige Svar, der gik ud paa, at han vilde paatage sig Hvervet for de første 2 Aar. Afdelingsforstander *L. E. Walbum* havde lovet at overtage Posten som Næstformand, og der stod saaledes kun tilbage at finde en Kasserer. Apoteker *H.-J. Møller*, Nørrebro Apotek, til hvem Konsulenten henvendte sig, mente at han vanskeligt kunde paatage sig Kassererposten, da hans Tid iforvejen var saa stærkt optaget; men han lovede dog paa Konsulentens indtrængende Bøn at tænke over Sagen, og saa henad Forsommeren give endeligt Svar.

Sagen hvilede nu foreløbig, da det dog ikke kunde nytte at foretage videre før Sommerferien var overstaaet. Imidlertid meddelte Apoteker Møller nogen Tid efter, at han var villig til at overtage Kassererposten, og i Løbet af Maanederne September og Oktober samledes da de fire ovennævnte Herrer for at drøfte det af Konsulenten gjorte Udkast til Love for Selskabet. Lovene vedtoges endelig den 23. Oktober 1912 og samtidig besluttedes det at revidere den Liste, som Konsulenten allerede havde udarbejdet i Februar over de Farmaceuter, der skulde *opfordres* til at indtræde i Selskabet.

Ifølge de vedtagne Loves § 3 medtoges kun saadanne Personer, som havde *udgivet mindst et selvstændigt Arbejde*. Listen kom derefter til at omfatte nedenstaaende 59 Navne:

Professor, Dr. phil. *Emil Koefoed*,
 » *J. Bille Gram*,
 » Dr. phil. *V. A. Paulsen*,
 Docent, Apoteker *Nicolai Bjerre*,
 » Dr. phil. *F. Barmwater*,
 Apoteker *Emil Gottlieb*,
 Visitator *E. Causse*,
 Apoteker, Dr. pharm. *M. N. Reimers*,
 cand. pharm. *Jens Lind*,
 » » *H. Færch*,
 Apoteksbestyrer *P. Rasmussen*,
 Etatsraad, Apoteker *Chr. D. A. Hansen*,
 Apoteker, *S. M. Rüttau*;
 Assessor pharm., Apoteker *H. P. Madsen*,
 Dr. phil. *Johs. Steenstrup*,
 forh. Apoteker *P. C. Krog-Jensen*,
 Apoteker *Knud Th. Jørgensen*,
 cand. pharm. *K. A. Jacobsen*,
 Apoteker *H. C. Kjær*,
 cand. pharm. *Knud H. Jensen*,
 » » *R. Dons*,
 Laboratorieførstander *C. B. Valeur*,
 Professor, Dr. med. *W. Johannsen*,
 Apoteker *C. E. O. Jensen*,
 Laboratorieførstander *Schjerning*,
 » *Niels Bendixen*,
 Apoteker *E. Dam*,
 cand. pharm. *Holger Thaysen*,
 Dispensator *P. C. K. T. Barfod*,
 cand. pharm. *Emil Bang*,
 » » *C. V. Dahlberg*,
 » » *Aug. Hesselbo*,
 Mag. scient, cand. pharm. *Svend Møller*,
 cand. pharm. *Jacob Hartz*,
 Dr. phil. *E. Høst Madsen*,
 cand. pharm. *J. K. Gjaldbæk*,
 Apoteker, Mag. scient. *Alfred Wøhlk*,
 » *E. Froberg*,
 » *A. Johnsen*,

Laboratorieførstander *Gunnar Jørgensen*,
Laboratorieførstander *A. Klöcker*,
Professor *Carl H. Hansen*,
Dispensator *L. Johannessen*,
» *Dr. phil. Johs. Siim*,
Fabrikejer *Chr. F. Petri*,
cand. pharm. *N. L. Hansen*,
» » *et phil. Th. Sv. Thomsen*,
» » *C. V. Jørgensen*,
Assessor pharm., Apoteker *P. Hempel*,
Professor, Dr. phil. *O. G. Petersen*,
Dispensator *N. V. Krarup*,
Laboratorieførstander *S. Blichfeld*,
Apoteker *J. H. Krenchel*,
cand. pharm. Fru *Dagmar Bonnesen*,
forh. Apoteker *Reddelien*,

hvortil kom de 4 Indbydere:

Professor *And. Christensen*,
Afdelingsførstander *L. E. Walbum*,
Apoteker *H.-J. Møller*,
Konsulent, cand. pharm. *H. Barfoed*.

I Begyndelsen af November Maaned udsendtes derpaa Opfordringerne til at indtræde i Selskabet. Herpaa svarede 44 Ja, 3 undslog sig og 12 svarede ikke.

Bestyrelsen bestemte, at Møderne i 1912—1913 skulde finde Sted den 2. Mandag i Maaneden Kl. 7½ Aften, og efter Overenskomst med Værten i Studenterforeningen tilvejebragtes passende Lokaler i Bygningen. Det vedtoges, at Møderne skulde afsluttes med Fællesspisning bestaaende af Smørrebrød, Øl og Kaffe, leveret Medlemmerne af Selskabet, saaledes at Betalingen herfor var indbefattet i Kontingentet. Hensigten hermed var den, at søge at bringe Medlemmerne i nærmere Berøring med hverandre og derigennem gøre Aftenens Foredrag mere frugtbringende ved den Lejlighed, der netop herved gaves til yderligere Diskussion.

Det første Møde ansattes til den 9. December 1912 og den 1. December udsendtes Meddelelse herom samt Indbydelse til nedennævnte Herrer til at overvære Mødet:

Professor, Dr. med. <i>Johs. Bock,</i>	}	Medlemmer af den permanente Farmakopekommission.
» » <i>Chr. Gram,</i>		
» » <i>A. Fløystrup,</i>		

Etatsraad *E. M. Hoff*, Formand for Sundhedsstyrelsen.

Apoteker, Fabrikejer *Alfred Benzou*, Formand for Danmarks Apoteker-Forening.

Apoteksbestyrer *V. Permin*, Redaktør af Arch. f. Pharm. & Chemi.

cand. pharm. *M. S. Hansen*, Formand for Dansk Farmaceutforening og Redaktør af Farmaceutisk Tidende.

Samt efter Foredragsholderens Ønske

cand. mag. *Harries Jørgensen*, Den kgl. Mønt.

cand. polyt. *Palitzsch*, Carlsberglaboratoriet.

Ved Mødet, der aabnedes af Formanden med en Redegørelse for Selskabets Tilblivelse og de almindelige Principper, hvorefter Selskabet skulde ledes, holdt Afdelingsforstander ved Statens Seruminstitut *L. E. Walbum* Foredrag om »Fremstilling og Maaling af antitoksiske Sera«.

Der var mødt 33 Medlemmer og 5 Gæster.

Medlemstallet var 46.

Før Stiftelsen var adskillige ældre — baade Apotekere og Farmaceuter — rørende enige om, at saadan et Selskab næppe havde Livsbetingelser og at det i hvert Fald højst vilde kunne bestaa nogle faa Aar. Der var før gjort Forsøg i den Retning — ja, der eksisterede endda et »farmaceutisk Selskab«, som rigtignok kun nogle faa Mennesker — vistnok kun nogle Bestyrelsesmedlemmer — kendte noget til, og som forsvandt om trent samtidigt.

Stifterne fik imidlertid hurtigt en Bekræftelse paa, at Idéen var rigtig og at Tidspunktet var rigtigt valgt. Møderne blev godt besøgt og Samværet bagefter om Smørrebrødsfadene var morsomt, og da Fagpolitik var banlyst, gled Samtalerne let og naturligt ind paa de særlige farmaceutiske Spørgsmaal, som det netop havde været Stifternes Hensigt at bringe i Forgrunden. De yngre kunde hente Raad og Belæring hos de ældre, de mindre vidende hos de mere lærde og mangt et vanskeligt Problem er blevet belyst ved Kaffen efterpaa.

Den Gang var der ingen der tænkte paa, at Læreanstalten om Aftenen kunde bruges til saadan noget. Smørrebrødet dannede en naturlig Hindring, saadan noget profant var for 25 Aar siden slet ikke i Bestyrelsens Tanker.

Møderne blev derfor i de første Aar, som før nævnt, holdt i Studenterforeningen, det første som sagt den 9. December 1912 — en Dato, der ser ud som en Tanke, uden at det dog nu er muligt at efterspore, om det har været andet end en Tilfældighed (Scheeles Fødselsdag).

Ser man efter, hvem der var Foredragsholdere i disse første Aar, maa det indrømmes, at Læreanstaltens Professorer og Assistenten trak Læset, men ind imellem kommer der lidt efter lidt baade Apotekere og Farmaceuter, i Reglen dog lidt ældre Personer — naturligvis fraset Læreanstaltens Assistenten. — Det er ligesom de yngre Elementer ikke rigtigt tør vove sig op paa Kathedret.

I 1917 faar Selskabet en ny Sekretær, idet Konsulenten, der ogsaa har fuld Apotekstjeneste og som siden Stiftelsen har bestridt dette Hverv, nu faar saa meget at bestille i Sundhedsstyrelsen, at han umuligt kan overkomme mere end disse to Stillinger. Til Selskabets nye Bestyrelsesmedlem og Sekretær vælges daværende Assistent hos Professor Christensen, cand. pharm. *H. Baggesgaard Rasmussen*. Aaret efter besluttes det at holde Møderne paa den farmaceutiske Læreanstalt, som Professor Koefoed efter Bestyrelsens Anmodning stiller til Raadighed, idet der fandtes Udvej for en Smørrebrødsanretning ved Hjælp af Læreanstaltens Portner og Betjente.

Apotekerloven af 1913 greb ikke direkte ind i Selskabets Forhold, men alle de mange nye Bestemmelser i Loven satte mange Penne i Gang og der udfoldes en ikke ringe Skrivefærdighed i de farmaceutiske Blade. Der er megen Lyst til at se sig selv paa Papiret og der tærskes en frygtelig Bunke Langhalm i mangfoldige Artikler over Ting, som til Dels allerede er afgjorte. Læser man disse Ting forbavses man nu over de alt andet end nænsomme Bemærkninger Modstanderne opvarter hinanden med. Der er ikke den Del eller Ting, der ikke bliver debatteret, og de forskellige Forfattere er tilbøjelige til at betragte de kritiserede Forhold som Udslag af Nederdrægtighed. I disse stilistiske Øvelser synes begge de farmaceutiske Organer

at være lige gode eller lige slemme, om man vil. Lyspunkterne i fagvidenskabelig Henseende er, foruden de regelmæssige og godt besøgte Møder i Selskabet, egentlig kun Reimers Legats Prisopgaver, hvorved i Aarenes Løb en Række Farmaceuter viser, at det ikke er Evnerne til at løse saadanne Spørgsmaal, det skorter paa.

Men saa sker der store Ting, Verdenskrigen berører ogsaa Danmark og medfører mange forskellige Restriktioner for Apotekervæsenets Vedkommende. Midt i dette store Uvejr lykkes det efter adskilligt Besvær Apotekerforeningen og Farmaceutforeningen at enes om en ny Lønningsform — Anciennitetslønningsmaaden holder sit Indtog i det danske Apotekervæsen — en Milepæl og et Vendepunkt i faglig Henseende til lige stor Ære for de to Hovedpersoner i dette store Forlig — *Alfred Benzon* og *G. Sofus Sørensen*.

Der er dog enkelte flittige Folk, der lader haant om al den megen Fagpolemik og som faar gjort farmaceutisk-videnskabeligt Arbejde:

Jens Lind offentliggør en stor Artikelserie om botaniserende Farmaceuter.

Johannessen skriver om Standardisering af Extr. Belladonnae og Extr. Hyoscyami.

C. F. Jørgensen — Om Dekokter og Infuser.

Sv. Th. Thomsen — Morfinbestemmelse i Opium.

Hesselbo — Om samme Emne.

Wøhlk — En sammenlignende Undersøgelse af nogle Handelsorter af Pebermynteolie.

A. Michelsen — Liq. Ferri caseinat.

C. O. Nielsen — Om samme Emne.

Jens Lind — Om Lægeplanter i Fortid og Nutid.

Dette er naturligvis ikke alt, hvad der er præsteret, det nævnte skal kun tjene til at vise, at der trods vanskelige Forhold stadig er nogle, der arbejder videnskabeligt. Men ellers drukner en god Del Foretagsomhed i den stadige Lyst til at polemisere og det tilmed i en Form, hvor Tonen er alt andet end god og de paagældendes Blades Redaktioner har en slem

Tilbøjelighed til at ledsage Indsendernes Indlæg med temmelig affejende Bemærkninger.

I 1917 fejrer den farmaceutiske Læreanstalt 25 Aars Jubilæum og der udsendes i den Anledning et Festskrift med en Række originale Afhandlinger, og Farmaceutisk Studiefond oprettes ved en Gave paa 50,000 Kr. fra Apoteker *Otto Müller*. Paa Apotekerne vrimler det med Takstrettelser paa Grund af Vareprisernes Stigning og Dyrtiden fører til, at de to Foreninger efter en Del Besvær enes om Dyrtidstillæg til Personalet; og Farmaceuternes Pensionskasse oprettes.

I disse Aar arbejder Selskabet støt og roligt, de regelmæssige 6 Møder i Vinterhalvaaret afholdes og Medlemmerne møder flittigt og godt. Foredragsholderne hentes fra mange forskellige Lejre og mange originale Arbejder er først fremlagt for Selskabets Medlemmer ved de ordinære Møder. Læreanstaltens Auditorium er meget ofte, naar interessante Ting stod paa Mødeindkaldelsen, pakkende fuldt og ikke saa faa Gange har man maattet henlægge Møderne til større Auditorier, f. Eks. naar Selskabet indbød Københavns Apotekerforening og Dansk Farmaceutforenings Københavns Kreds til at deltage. Medlemstallet stiger jævnt men endnu er »Studiesamlingen« stor nok til at tage Smørrebrødstraktementet efter Møderne. Gamle Professor *Anders Christensen* præsiderer ved Bordet og den traditionelle Snaps tømmes paa Foredragsholderens Velgaaende og Kaffen tages i Auditoriet, hvor man træffes tvangsfrit og faar god Lejlighed til at uddybe et vanskeligt Problem med en mere vidende.

De bedre Lønningsforhold paa Apotekerne og den mere trygge Tilværelse for Farmaceuterne, som den ny Overenskomst medførte, skulde nu vise deres Virkninger; men Dyrtiden bliver værre og forskellige Uoverensstemmelser mellem Apotekerne og Farmaceuterne hidser Gemytterne op, og i den farmaceutiske Presse gaar det hedt til. Tilsidst ender disse mange Forpostfæstninger med en Eksplosion — en Strejke — af det farmaceutiske Apotekspersonale.

Naa! saadant overstaas ogsaa og i de følgende Aar bedres Forholdene og der kommer en bedre Forstaaelse mellem de to Fraktioner af det danske Apotekervæsen, og mellem andre Ting man enes om er ogsaa det vigtige Spørgsmaal om Fagets Re-

kruttering ved de aarlige Overenskomster om Discipelantagelsen.

Docent, Dr. phil. *F. Barmwater*, der dør i Slutningen af 1918, afløses som Lærer i Fysik af Dr. phil. *J. P. Jacobsen* og hermed begynder en Periode, der i Løbet af faa Aar helt fornyer den farmaceutiske Læreanstalts Lærerkrafter.

I 1920 afholdes Mindefesten for H. C. Ørsted og ved den Lejlighed afsløres paa Læreanstalten en Broncebuste af den store Forsker, og samtidig stifter Apoteker *Otto Müller* sit store Rejselegat. »Danmarks Apotekerforening« har i 1919 bestaaet i 75 Aar og »Dansk Farmaceutforening« fejrer i 1923 50 Aars Jubilæum og faar i den Anledning en Gave paa 50,000 Kr. af Foreningens tidligere Formand og Reorganisator *Schjøtz Christensen* og samtidig et af Apoteker *Huus* oprettet Legat for praktisk og videnskabeligt farmaceutisk Arbejde.

Professor, Dr. phil. *O. V. Paulsen* afløser i 1920 Professor, Dr. phil. *V. A. Poulsen* som Lærer i Botanik ved den farmaceutiske Læreanstalt og samme Aar erhverver cand. pharm. *K. L. Gad Andresen* Videnskabernes Selskabs Guldmedaille. I 1922 overtager Professor *Baggesgaard Rasmussen* Professor *Anders Christensens* Stilling som Professor i uorganisk Kemi.

Medhjælpereksamens praktiske Prøve henlægges igen i 1922 til Nørre Farimagsgades Apotek, der nu hedder Delfin Apoteket, og Apoteker *Harald Barfoed* udnævnes til Eksaminator sammen med Apoteker *Knud Jensen*, der ogsaa faar Eksamen paa Archiv Apoteket. Samme Aar bliver Professor *Baggesgaard Rasmussen* og Afdelingsforstander *Walbum* Dr. phil. Apotekerforeningen nedsætter DAK-Udvalget og i 1924 udkommer de første »DAK-Præparater«.

P. Møller udsender: Tabletkompositioner.

Schæffer udsender: De danske Apotekers Historie.

Næstformand i Sundhedsstyrelsen, Apoteker *Causse* dør og Apoteker *V. Permin* bliver hans Efterfølger.

Den 4. December 1922 var det 250 Aarsdagen for Chr. V's Forordning om Medicis og Apotekere, der gjaldt lige til 1913. Professor *Christensen* gaar af som Formand for Selskabet og udnævnes til Æresmedlem og erstattes paa Formandspladsen med Professor *Koefoed*.

I 1925 tager Selskabet paa *J. K. Gjaldbæks* Initiativ et vigtigt Skridt ved at beslutte at udgive et farmaceutisk Tidsskrift,

hvoraf et Hefte skulde udkomme 1 Gang om Maaneden. 1. Hefte udsendtes i Juli 1926. Dets Indhold fastsattes til:

- 1) Originale Meddelelser.
- 2) Oversigtsartikler over aktuelle Emner af farmaceutisk Interesse.
- 3) Oversigt over nyere Lægemidler.
- 4) Litteraturoversigt.
- 5) Referater.

Dansk Tidsskrift for Farmaci har i de forløbne Aar bragt en overordentlig Mængde Stof, mange Originalartikler, særdeles værdifulde Referater og en fyldig Litteraturfortegnelse. Det har vundet en Anerkendelse omkring i Verden, som er ret enestaaende i Forhold til de forholdsvis faa Aar i hvilket det har eksisteret.

I 1926 gaar Apoteker *Alfred Benzon* af som Formand for Danmarks Apotekerforening efter i over 33 Aar at have bestridt denne stærkt krævende Post. Ved sin Tilbagetræden skænker han Apotekerforeningen et Fond paa 100,000 Kr. Professor *C. Faurholt*, der i 1921 har faaet Videnskabernes Selskabs Guldmedaille og som i 1924 er blevet Dr. phil., afløser Professor *Koefoed* som Lærer i Kemi, idet dog samtidig Professorerne *Baggesgaard Rasmussen* og *Faurholt* bytter Lærestol.

Professor *Bille Gram* gaar i 1927 paa Pension og afløses af Professor *Mathiesen* og samme Aar afholdes det 4. nordiske Apoteker- og Farmaceutmøde i København under stor Tilslutning. Et Resultat af Mødet blev Nedsættelsen af Den nordiske Specialitetskommission i 1928. 2. Udgave af DAK-Præparater udsendes i 1927. Samme Aar henlægges Apotekervæsenet under det nyoprettede Sundhedsministerium og Ministeren *Rubow* foretager en Nedskæring af Apotekernes Takster, der afstedkommer en langvarig Konflikt mellem de to Organisationer om Fordeling af Smerten; men som dog ender i en ny Overenskomst til gensidig Tilfredshed hos Parterne.

Med Udgangen af Aaret 1927 trækker Docent *Bjerre* sig tilbage og afløses af cand. pharm. *Sv. Aa. Schou*, der udnævnes til Lektor i Farmaci og Hospitalsapoteker paa Rigshospitalet; Lektor *Schou* bliver i 1928 Dr. es sciences ved Sorbonne og 1929 Dr. phil. ved Københavns Universitet.

Der opstaar i disse Aar et spændt Forhold mellem Apotekerstanden og visse Lægekredse og Redaktionen af Ugeskrift for Læger, og mange bitre Artikler ser Lyset i de respektive Fagblade. Minister Rubow søger ved et Lovforslag at gøre Statens Seruminstitut til en stor Medicinfabrik, men har ikke Held med sig, men ud af Striden kommer Apotekernes Tilbud om Udlevering af de livsvigtige Lægemidler Insulin og Leverpræparater uden Avance.

I 1930 trækker Professor *Koefoed* sig tilbage som Direktør for Læreanstalten og Professor *Faurholt* udnævnes til Direktør; samme Aar foregaar der Formandsskifte i Danmarks farmaceutiske Selskab, idet Professor *Koefoed*, som har ledet Selskabet i 7 Aar, fratræder og paa Generalforsamlingen udnævnes til Æresmedlem. Til Formand vælges samtidig Professor, Dr. phil. *H. Baggesgaard Rasmussen*, der fungerer til 1933 og saa afløses af Professor *C. Faurholt*.

Paa Selskabets Generalforsamling 1931 ændredes Lovene paa et meget væsentligt Punkt, idet Optagelsen af nye Medlemmer gøres lettere derved, at Optagelse nu sker simpelthen ved skriftlig Henvendelse til Bestyrelsen ved 2 Medlemmer. Hvis der derefter ikke fremkommer berettiget Indsigelse i Løbet af 3 Uger fra Offentliggørelsen af Henvendelsen, er den paagældende optaget som Medlem af Selskabet.

Dette Skridt medførte en meget betydelig Udvidelse af Medlemstallet, idet mange interesserede Kolleger, der hidtil ikke havde opfyldt Betingelserne for Medlemsskab efter den gamle, strenge Regel med Kravet om udgivet, selvstændigt Arbejde, nu meldte sig til Optagelse, deriblandt ogsaa den Mand, der i 1911 først havde bragt Spørgsmaalet om Selskabets Stiftelse paa Bane: Apoteker *M. S. Hansen*.

Samme Aar ændres Læreanstaltens Undervisningskursus til toaarige og der optages Undervisning i Bakteriologi og Sterilisationsteknik og teknisk Farmaci samt afholdes Forelæsninger i Fysiologi og Farmakologi.

1932 vedtoges Apotekerloven og i

1933 udkommer Pharmacopoea Danica, 8. Udgave, og træder i Kraft samme Aar 1. November.

1935 udkommer Dispensatorium Danicum, og i

1936 oprettes Professoratet i Farmaci, der besættes med

Hospitalsapoteker, Dr. phil. *Sv. Aa. Schou*, der allerede fra 1928 som Lektor og fra 1932 som Docent har været Lærer i Farmaci.

Det 10 Aar, der begynder med Udsendelsen af den første DAK-Bog og de følgende Udgaver, giver Apotekerne og Farmaceuterne Landet over nye Muligheder for Præparering af egentlige Apotekspræparater og fremkalder et Opsving i farmaceutisk Teknik, som er helt forbløffende i Modsætning til de foregaaende Aars Stilstand og som i Virkeligheden danner Baggrunden for de store Fordringer til teknisk og videnskabelig Dygtighed som Farmakopéen forudsætter, men dette gaar ikke af i Stilhed. Naa, hvo som intet vover, intet vinder! Den danske Medicinalindustri, med hvem danske Apotekere og Farmaceuter i Aarenes Løb har haft mangt et Mellemværende og med hvem de faglige Organer har udkæmpet drabelige Kampe, har svært ved at forlige sig med Apotekernes fornyede Aktivitet paa deres eget Felt. Det synes dog som om der nu, efter at Staten har truffet regulerende Foranstaltninger til Afgrænsning af de Omraader, der naturligt tilfalder Apotekerne og Fabrikkerne, er ved at komme roligere Forhold paa dette Omraade, og da navnlig fordi Fabrikkerne fortrinsvis kaster sig over Fremstilling af saadanne Produkter, som man, ogsaa fra Apotekerside, finder det naturligt at undergive Stordrift, saasom organoterapeutiske Produkter og visse Vitaminpræparater — et Omraade, hvor de danske Fabrikker alt længe har indtaget et førende Stade og vundet baade Indlandets og Udlandets Anerkendelse for gode og værdifulde Præparater.

Nu da Dønningerne har lagt sig, kan vel enhver, der kender noget til disse Aars mange Kampe, roligt erkende, at dansk Farmaci staar vel rustet til at tage Aarene der kommer, og at Faget er parat til at yde enhver Fordring om god og forsvarlig Medicinforsyning for Landets Befolkning sin Skyldighed.

Den farmaceutiske Læreanstalt har givet Selskabet Husrum i de sidste 20 Aar og der er ved dens Lærerstabs stadige og levende Interesse for og Kontakt med den praktisk og videnskabeligt arbejdende Farmaceut i videste Betydning, skabt et overordentligt virkningsfuldt Samarbejde til Gavn og Nytte for dansk Farmaci, et Samarbejde som Standen i Aften med fuld Erkendelse af dens Betydning, siger varmt og hjerteligt Tak for.

Disse faa og spredte Bemærkninger om dansk Farmaci og

om Danmarks farmaceutiske Selskab i de forløbne Aar, haaber jeg har givet mine Tilhørere et Indtryk af, at der er baade Livskraft og Livsmod i det gamle Fag og at vi derfor har Lov til at ønske Selskabet til Lykke med de svundne 25 Aar og med gode Forhaabninger ønske det Fremgang og Held, naar det nu gaar ind i det næste Kvartsekel.

En vigtig Side ved Selskabets Virksomhed er den Vekselvirkning, der er opstaaet mellem videnskabeligt Arbejde og praktisk Farmaci. Gennem Selskabets Foredrag og Publikationerne i Dansk Tidsskrift for Farmaci oplæres de Unge i Faget til selv at tale og føre en Pen paa en videnskabelig, behersket Maade, der kommer den praktiske Farmacis Problemer til Gavn. Talrige Foredrag og Artikler fra de seneste Aar i de faglige Foreninger og disses Organer bærer Vidne herom og denne Udvikling lover godt for Fagets Fremtid.

Kappestrid om Løsning af alvorlige Fag-Spørgsmaal og vel begrundede, videnskabelige Undersøgelser af de Opgaver, der kan komme til at foreligge for danske Farmaceuter, har altid haft min levende Interesse og som et Udtryk herfor og som Bevis paa den Respekt jeg nærer for velgjort Arbejde, har jeg i Dag paa Selskabets 25 Aarsdag til Belønning herfor indstiftet en Guldmedaille.

Jeg overrækker herved Selskabets Formand Medaillen, der som Motto bærer Indskriften »Bene meritis de scientia pharmaceutica«, og udtaler samtidig Ønsket om, at dens fremtidige Erhvervelse maa blive livligt eftertragtet af Farmaciens Udøvere.

DEUTSCHE ZUSAMMENFASSUNG.

Harald Barfoed: *Über dänische Pharmazie und »Danmarks farmaceutiske Selskab« in den letzten 25 Jahren.*

Der Verfasser giebt in grossen Zügen einen Überblick über die Entwicklung der dänischen Pharmazie in der Zeit von der Jahrhundertwende bis zur Gegenwart und berichtet über die Gründung der dänischen pharmazeutischen Gesellschaft und die wichtigsten Ereignisse in den ersten 25 Jahren ihres Bestehens.